

N:o 19.

Af herr **J. Anderson** i Tenhult, *angående det till folkskolelärare och folkskolelärarinnor utgående kofoder.*

Man har länge haft den förhoppning, att den till folkskolelärare och folkskolelärarinnor utgående löneförmånen af kofoder, som hittills antingen in natura eller med kontanter erlagts af vederbörande skoldistrikt, måtte, i likhet med lönen i öfrigt, utgå med $\frac{2}{3}$ af statsmedel och $\frac{1}{3}$ af skoldistriktet, likasom att ersättningen för kofoder måtte höjas till 100 kronor, men sådana förhoppningar hafva ännu ej blifvit förverkligade.

Af de statistiska uppgifter, som kommit mig till handa, den senaste som jag haft att tillgå, nemligen för år 1896, visas, att »kostnaden för hvarje lärjunges undervisning vid de allmänna läroverken» beräknades för nämnda år uppgå till 225 kronor 50 öre, men deremot för samma år kostnaden, hela utgiftsbeloppet, för folkskolebarnen i medeltal för hvarje barn endast till 17 kronor 16 öre, motsvarande efter folkmängden 2 kronor 46 öre per individ. Hela antalet barn i skolåldern 7—14 år uppgifves för nämnda år till 807,057.

Det var förr brukligt, att nästan alla statens embets- och tjänstemän hade hela eller åtminstone en del af lönen i form af boställe förenadt med jordbruk. Militären från och med öfversten ända ned till och med korpraler och trumslagare, likasom regementspastorer, regements- och bataljonspredikanter voro affönade med nyttjande af statens jordegendomar. Andra, som i mer eller mindre mån kunna hänföras till militären, såsom regementsläkare, mönsterskrifvare, regementsskrifvare, kvartermästare, rustmästare, ända ned till hofsmeder, pistolsmeder, likasom regementsmusiken, hade som lön statsegendomar sig anvisade.

Den indelta soldaten, husarer med flere hade i allmänhet äfven jordbruk sig anvisadt, men detta tillsläptes af den indelade jorden.

Landsstatens embets- och tjenstemän och betjente, såsom landshöfdingar, landssekreterare, landskamrerare, kronofogdar och underlydande, deribland fjerdingmän, fångvaktmästare, fångknektar m. fl., hade äfven kronojordar att bruka och nyttja i stället för kontanta löner. Andra, såsom lagmän, häradshöfdingar, 1:e landtmätare, öfverjägmästare, jägmästare, skogvaktare, ängvaktmästare m. fl., aflönades genom till dem öfverlemnade kronoegendomar.

Vid den tid folkskolestadgan första gången utkom, då det bland annat bestämdes, att bland lönevilkoren till folkskolelärarne skulle vara kofoder, hade visserligen en del af ofvannämnda och med dem likställda löntagare fått sina löner reglerade till kontanta aflöningar, men de allra flesta hade den tiden jordbruksboställen. Efter den tiden har sådan förändring skett, att nästan alla, som aflönas af det allmänna, i stället för boställen med jordbruk få kontanta löner.

Då förhållandet så var, när folkskolestadgan tillkom, var ej att förtänka, att man ville, att äfven folkskolelärarne skulle in natura hafva en del af sin lön, deribland kofoder.

Efter den tid, folkskolan tog sin början, har en statsinstitution tillkommit, nemligen jernvägarne. Dess tjenstemän måste helt naturligt vara boende inom sina tjenstgöringsdistrikt, och å landsbygden, der jernvägen går fram, måste betjeningen vara boende alldeles invid banan, och då ej tänkbart är, att alla dessa sjelfva kunde bereda sig bostäder, har staten uppfört sådana åt dem, men de äro ej förenade hvarken med jordbruk eller kofoder.

Sedan 1892 har skyldigheten att förse soldater och vederlikar med jordbruk upphört.

Om man undantager en del af presterskapet, hvilka på grund af deras gamla tillkämpade privilegier äro i viss mån berättigade att bli aflönade med jordbruksboställen, deraf ganska många, om ej de flesta, utlemna sina boställen åt arrendatorer, är det ytterst få mer än folkskolelärarne, för hvilka skyldigheten att aflöningen skall utgå in natura kvarstår. Mig synes därför tiden vara inne, att en mera tidsenlig aflöning för folkskolelärarecorpsen kommer till stånd, likasom att staten deltagar litet mera i aflöningen till folkskoleväsendet än hittills skett.

Med detta vill jag icke föreslå någon ändring i sjelfva folkskolestadgan, ty de folkskole-distrikt, som ordnat lönerna med kofoder in

natura och fortfarande vilja behålla sådant aflöningssätt, eller skoldistrikt, som har passande jord dertill på lämpligt afstånd från skollärares bostad och därför vill lemna jord eller foder, må dertill vara berättigade. Min motion afser således en ren penningefråga, och såsom sådan bör mitt yrkande, enligt riksdagsordningen, i första hand behandlas af statsutskottet.

Efter dessa erinringar får jag vördsamt föreslå,

att Riksdagen, utan ändring af äldre bestämmelser i fråga om tillhandahållande af kofoder, måtte besluta, att vid folkskolor eller annan dermed jämförlig anstalt med examinerad lärare eller lärarinna, kofodret må få ersättas med minst 100 kronor, deraf staten tillsläpper $\frac{2}{3}$ och vederbörande skoldistrikt $\frac{1}{3}$, och att, der kofoder utgår in natura, staten godtgör sådant skoldistrikt efter lika beräkning, nemligen med 66 kronor 67 öre, och i sammanhang dermed öka förslagsanslaget till »lönetyllskott åt lärare vid folkskolor och småskolor» med 360,000 kronor.

Om remiss till statsutskottet anhålles.

Stockholm den 21 januari 1899.

J. Anderson.